

Posudek na diplomovou práci Marharyty Venychenko

Переклади української літератури чеською мовою 1989-2014

Překlady ukrajinské literatury do češtiny 1989-2014

Translations of Ukrainian literature into Czech 1989-2014

Jedním z významných kanálů zprostředkovávajících mezikulturní dialog je bezesporu překlad a s tím spojená tradice překládání z jednoho jazyka do druhého. V případě překladů ukrajinské literatury do češtiny existuje poměrně bohatá tradice a můžeme říci, že určitá období těchto vzájemných kontaktů jsou dobře popsána a zmapována (týká se to zvláště 19. století a většiny 20. století). Toto ovšem neplatí o nejnovějším období – především po roce 1989 – kdy se zcela změnila překladatelská (a rovněž nakladatelská) praxe a došlo i k razantní změně zájmu o ukrajinskou literaturu. Diplomantka se ve své práci zaměřuje právě na toto období a pokouší se tak navázat na předchozí práce.

V pečlivě zpracované úvodní kapitole (*Історія перекладів української літератури чеською мовою*) se Marharyta Venychenko snaží shrnout historii překládání do roku 1989, daří se jí poměrně dobře alespoň v základních obrysech charakterizovat překladatele a analyzovat patrné tendence v překladatelské praxi v jednotlivých obdobích s ohledem na aktuální společenskou a politickou situaci v českých zemích. Tato úvodní část slouží jako vhodný odrazový můstek k charakterizaci situace po roce 1989, neboť, jak uvádí diplomantka hned v úvodu k následující kapitole (*Переклади української літератури чеською мовою 1989-2014*) – v porevolučním období se situace na knižním trhu radikálně změnila – a srovnání těchto dvou období tak podtrhuje a zvýrazňuje jejich specifika právě v oblasti překladu. Zde bych chtěla zároveň upozornit na jedno z úskalí, s nimiž se musela autorka práce potýkat, a tím je minimální množství odborné literatury, která by se této problematice dotýkala. Kromě bibliografického přehledu překladů do roku 1994 (ZILYNSKYJ, Bohdan. *Ukrajinská literatura v českém kontextu v letech 1965-1994*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2000) a dílčích studií Rity Kindlerové z let 2013 a 2018 (KINDLEROVÁ, Rita. *Переклади з української мови чеською мовою з 1991 до 2012, дослідження фонду Next Page в рамках проекту Book Platform*, Praha, 2013. www.bookplatform.org; KINDLEROVÁ, Rita. *Українська література в чеських перекладах у XX і XXI століттях*. In *Ukrajinský jazyk a kultura v umeleckom a odbornom prekladě v stredoeuropskom priestore*. Ed. Jarmila Kredátusová. Prešov, 2018, s. 25-44), z nichž poslední zmíněná představuje výrazně subjektivní hodnocení současné situace v oblasti překladu, nenalezneme žádnou ucelenou studii, jež by se snažila o systematické zpracování této problematiky. Diplomantka tak byla nucena kombinovat značně nesourodé zdroje, aby vytvořila víceméně ucelený obraz situace po roce 1989. Za velice cenný považuji rozhovor s profesorkou Alenou Morávkovou, který Marharyta Venychenko uskutečnila přímo pro účely práce a v němž dokázala pomocí cílených otázek doplnit díky odpovědím této renomované překladatelky z ukrajinštiny celkový obraz studovaného období. Zmiňme rovněž, že Alena Morávková nebyla jedinou kontaktovanou překladatelkou – diplomantka vedla e-mailovou korespondenci s řadou dalších výrazných překladatelů, tentokrát již mladší generace (Ritou Kindlerovou, Jekaterinou Gazukinou, Tomášem Vašutem atd.).

Vzhledem k tomu, že se Marharyta Venychenko rozhodla zmapovat nejen knižní překlady (které nebyly v letech 1989-2014 nijak početné) – viz podkapitola 3.2.1 *Книжкові переклади*, ale i překlady časopisecké, musela vyvinout značné úsilí při sběru základního materiálu. Jak popisuje v úvodu ke své práci, knihovny nedisponují ucelenými soupisy literárních periodik, jednotlivé literární časopisy pak nemají vždy k dispozici on-line verze svých archivů, případně bylo nutné o zpřístupnění archivů časopisů požádat přímo v redakci. Důkladné zmapování vybraných časopisů (*A2, Host, Babylon, Aluze,*

Plav, Literární noviny, Texty, Tvar, Psí víno, Revolver Revue, Revue Labyrint, RozRazil, Listy, Navýchod a další) bylo tedy časově velmi náročné, nicméně můžeme konstatovat, že výsledkem je důkladný soupis překladů jednotlivých děl ukrajinské literatury do češtiny. Diplomantka se neomezila pouze na knižní a časopisecké publikace, ale věnuje se ve své práci i internetovým portálům, které ukrajinskou literaturu systematicky představují (Pobocza, i-literatura).

Jednoznačným přínosem práce je tedy úspěšná realizace obsáhlého soupisu překladů ukrajinské literatury do češtiny v uvedeném období, což může sloužit jako základ pro budoucí výzkum v oblasti překladu. Bohužel určitým nedostatkem práce je její přílišná popisnost, která vyplývá z právě zmíněného zaměření. Jedním z dílčích diplomantčích cílů bylo zjistit, jaká je strategie jednotlivých nakladatelství, která vydávají ukrajinskou literaturu, případně časopisů, které ji systematictěji prezentují. Tento cíl autorka částečně splnila, podařilo se jí získat vyjádření některých nakladatelství a časopisů, ovšem s těmito informacemi by bylo dobré nadále důkladněji pracovat, pokusit se dohledat například statistické údaje týkající se překladů z cizích literatur pro daná nakladatelství, výše nákladů, prodejnost apod., aby bylo možné zasadit získané informace do širšího rámce. Přestože je patrná snaha blíže charakterizovat nově se etablující překladatelskou generaci, tyto pokusy se nevyznačují přílišnou detailností, ale jsou spíše jen doplňky k celkovému popisu. Za poměrně závažný nedostatek považuji nedostatečnou pozornost věnovanou recepci ukrajinské literatury v českém prostředí. Autorka práce sice uvádí recenze na knižní vydání, snaží se o jejich charakteristiku, ale chybí zde širší srovnávací aspekt a rovněž pokus analyzovat tyto recenze a vyvodit z nich určité shrnující závěry, které by měly zásadní výpovědní hodnotu.

Celkově se práce vyznačuje značnou nevyrovnaností, je patrné, že základní cíl autorka splnila, nedokázala však dílčí poznatky a informace spojit v celek tak, aby vznikl komplexní obraz zkoumané problematiky. Zcela pak chybí zasazení do širšího kontextu, například srovnání recepce literatur východoevropského areálu v českém prostředí apod., k čemuž by autorka měla mít s ohledem na typ studia předpoklady. Práce vykazuje rezervy rovněž po jazykové stránce. Nicméně, i přes uvedenou kritiku je třeba znovu podtrhnout, že v pozadí vzniku tohoto textu je nesmírné množství mravenčí práce, autorka prokázala značnou dávku trpělivosti a pečlivosti při vyhledávání nutných údajů týkajících se jednotlivých vydání ukrajinské literatury do češtiny, a přestože nedokázala plně zpracovat zjištěné informace, nebrání to tomu, abych práci doporučila k obhajobě. Splňuje totiž požadavky kladené na tento typ práce. Navrhuji ohodnotit práci stupněm „dobře“, nevyklučuji však v případě výborné obhajoby i výsledné hodnocení „velmi dobře“.

v Zadní Třebani 16.5. 2018

Tereza Chlaňová